

ciunt, dum limpidissima moralis, & christianaæ Theologia dogmata foedissimis errorum sordibus conspurcante conantur. Hi autem quomodo veram dabunt poenitentia ideam, qui caritatem tollunt, dolorem extenuant, propositum enervant, & contrarium sentientibus, tum Rigoristæ, tum Jansenistæ nomen imponunt? Quam belle profecto ipsis quadrant illa Apostoli verba 1. ad Timotheum 1. vers. 6. & 7. dicentis: *Quidam aberrantes, conversi sunt in vanilium, volentes esse legis doctores, non intelligentes, neque que loquuntur, neque de quibus affirmanter.* Verum divina providentia, Pontificum, ac Præsulm vigilancia, & Catholici Regis, ejusque Supremi Señatus optima cura, jubentium libros Sanioris Ethices in Scholis doceri, & in petitionibus ad beneficia Ecclesiastica Catechismum Concilii Tridentini elucidari, gaudio magno percipimus illam male opinandi libidinem relegari.

PRÆLECTIO XV.

De forma Sacramenti Pœnitentiae,

ad expositionem cap. 5. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini,
à §. 14. ad 17.

De laborioso baptismate, de secunda post naufragium tabula, de poenitentia demum hodierno Sole acturus, plurima in ejus laudem adducere possem encomia, quæ illius tum utilitatem, tum necessitatem declarant; at ne in limine nimis immorer, pauca dumtaxat seligam. Est enim poenitentia ut alterum mare ru-

rubrum, cuius sanguineis undis exercitus tartarei Pharaonis demergitur. Est tanquam ænus Moysis serpens, cuius salubri aspectu pestiferi magicorum anguum mortuus sanantur. Est veluti probatica illa piscina, cuius commotis aquis salus amissa consequitur. Tanta est poenitentie virtus, ait Chrysostomus, ut vita de interitu revocetur; tanta est ejus activitas, inquit Tertullianus, ut divina reparetur injuria. Quia tamen præcipua vis Sacramenti poenitentia sit est in ejus forma, ut asserit Tridentinum; ideo ipsam in præsenti expendam ad explicationem cap. 5. secunda partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 14. ad 17. implorato prius Sanctissime Trinitatis auxilio, Patris, &c.

2 Cum divisio sit claritatis parens, memorie dux, ac scientiarum economa, ut scienter, memoriter, & clare procedam, orationem istam in tres partes distribuam. In prima litteram textus breviter proferam, & in epitome coarctabo. In secunda ejus expositione diffundar. In tertia tandem conclusionem deducam, probabo, defendam. Qua tria dum perficio, attente quaeso, bonaque cum venia verba mea audiat. Primam ergo partem exordiens, en litteræ textus initium §. 14. *Sed forma etiam explicatio, &c.* Ecce vero finem §. 17.: *A Sancto Dionysio habent.* Catechismi scopus in præsenti est agere de Sacramenti poenitentia forma, quam inquit, ex Matthai 18. constare his verbis: *Ego te absolvō; sicutque alia verba, & preces quæ adjunguntur, ad ejus essentiam non pertinere, licet utiliter adhibeantur ad removendum ea quæ vim, & efficaciam Sacramenti possent impeditre.* Postea fideles hortatur, ut immensas Deo afferant grates, quod tam amplam potestatem novæ legis Sacerdotibus tribuerit, cum ad differentiam Sacerdotum legis veteris, solum pronunciantium aliquem à lepra esse mundatum, vere peccatores absolvant, & non tantum absolutos declarent. Monet tandem ut ritus ad hoc Sacramentum adhiberi soliti se-
du-

dulo ab omnibus observentur. Hæc sunt in summa, quæ affert Catechismus quatuor sortitis paragraphis; sicque pro prima orationis parte sufficient.

3 Pergamus ergo ad aliam, ubi fusius explananda est littera textus. Primum quod ait hic Catechismus est formam Sacramenti poenitentia his solis constare verbis: *Ego te abservo*, quod colligitur, inquit, non solum ex modo loquendi Christi dicentis Matthæi 18.: *Quicumque solveritis super terram erunt soluta & in Cœlis*; sed etiam ex perenni Ecclesiæ traditione: Ideoque Concilium Florentinum in decreto unionis sic ait: *Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert cum dicit: Absolvo te*. Et similiiter Tridentinum sess. 14. cap. 3. docet: formam hujus Sacramenti in istis ministri verbis positam esse: *Ego te abservo*, &c. Nec obstat addi & cetera; per hoc enim solum intenditur sequentia verba non debere omitti, quia valde utilia, quamvis non simpliciter necessaria, ut exponit Catechismus fidelissimus Tridentini interpres, utpote ipsius auctores paulo antea eidem Concilio interfuerant, & ejus mente apprime noverant.

4 Ita tenet communior Theologorum sententia docens sola illa verba esse de essentia formæ Sacramenti poenitentiae. Audiatur pro omnibus Divus Thomas 3. part. quest. 84. art. 3. in corp. dicens: *Unde patet quod hæc est convenientissima forma hujus Sacramenti: Ego te abservo*. Ubi particula *ego* juxta omnes non reputatur necessaria, utpote contenta in verbo *abservo*; rectius tamen adhibetur ad maiorem expressionem. Verba autem à peccatis tuis, ab aliquibus judicantur essentialiter requisita. Ita opinantur Paludanus, Petrus Soto, Viguierius, Nicolai, Aversa, & alii; (a) contrarium tamen, ut superius diximus, à majori Theologorum par-

(a) Vid. Salmanticensis scholastici tom. 2a. part. 1. tract. 24. disput. 3. dub. 3. §. 1. sum. 143. pag. 156.

te defendit cum Divo Thoma, & Catechismo, quibus addi potest rituale Camaracense, in quo habetur verba à peccatis tuis non esse de necessitate Sacramenti, ut testatur Hennus.

5 Non tamen omittenda sunt ea verba, & quæ sequuntur; tum quia in administratione Sacramentorum tutior pars est eligenda, ut ex prima thesi damata ab Innocentio XI. clare colligitur; tum quia eis Ecclesia uitetur ad significandum Sacerdotes solum tanquam Christi ministros à peccatis absolvere. Recitandæ sunt quoque preces nedum quæ antecedunt, ut *Misereatur tui*, &c. sed etiam quæ sequuntur, ut *Passio Domini nostri*, &c. juxta præscriptum Clementis VIII. & Pauli V. Et si preces formam antecedentes sint omittendæ dum moribundus, qui absolutionem petiit, ultimum agonem agit, ne desit tempus proferendi formam essentialiter requisitam. Quæ quidem absolutionis forma necessario debet esse vocalis, & in præsencia poenitentis: unde non valeret per litteras data, ut constat ex decretis Pauli V. & Clement. VIII. quæ affert Cl. Concinna (a).

6 Requiritur etiam absolutionis formam esse indicativam, non vero deprecativam, qualem adhibuisse Græcos usque ad medium saeculi decimi tertii resert Morinus, & etiam nunc tēporis, si verum est quod eidem Morino dixit Romæ quidam Collegii Græcorum præfector (b). At vero Goarius, & Arcadius, testes non contempnendi, asserunt à Græcis etiam adjungi verba indicativa exprimentia actum judicialem; ut *Habeo te venia donatum* (c). Quod si ita sit, nulla erit controversia circa preces, nisi eas simpliciter necessarias arbitrentur, cum à nobis etiam adjungantur de Ecclesie

(a) Vid. Concinna tom. 9. lib. 2. dissert. 3. cap. 2. (b) Vid. Morinus lib. 8. cap. 8. & Selvagius lib. 3. cap. 12. §. 6. pag. 118. (c) Vid. Serri tom. 5. tract. de penit. disput. 2. prælect. 7. pag. 166. Bernard. Maria de Rubeis dissip. 18. art. 2. num. 3. pag. 205. Bertii tom. 4. lib. 34. part. 2. cap. 7. proposit. 1. pag. 200. & alii.

sic Sanctæ more , ut ait Synodus Tridentina sess. 14. cap. 3. non quidem ad essentiam formæ , sed ad removendum ea quæ culpa pœnitentis Sacramenti efficaciam impeditre possunt , ut inquit Catechismus Tridentini ; & innuit Divus Bonaventura in 4. dist. 17. part. 2. dub. 5.

7 Sed ut ut se res habeat de forma Græcorum , utrum scilicet deprecativa tantum , an etiam indicativa adhibeatur ; à Latinis necessario proferri debet sensu indicativo , ac etiam à Græcis in casu necessitatis Latinos absolventibus , ut præscripsit Clemens VIII. in instruzione super ritibus Græcorum edita anno 1595. Unde invalida foret verbi tantum deprecativi , quidquid olim dictarint nonnulli , quos valide impugnavit Doctor Angelicus Divus Thomas opusc. 22. Sed de his questionibus modo satis ; nobis enim non licet brevi angustia temporis longas dirimere lites , quæ passim exitantur apud auctores , sed solum quo certa , aut probabiliora videntur in medium producere , ad illustrandam litteram Catechismi , cum quo jam diximus quæ sit absolutionis forma. Videamus nunc quid per eam significetur ; quoniam questio ista est omnium maxima , in qua agitur de ordinaria justificatione impii per Sacramentum pœnitentiae , de ablatione peccati , de recuperatione gratiae , de reservatione demum janua Regni coelestis per potestatem clavium.

8 Verum , sicut diabolica fraude clausum fuit hominibus cœlum , & apertus infernus , ira eodem instigante hoste maligno , claves à Christo Domino relictas Ecclesiæ , ut peccatoribus aperiret Coelum , & clauderetur abyssus , de medio tollere plures conantur hæretici , aut saltē illius dentes infringere. Montanistæ enim , Novatianistæ , & similes impudenter negarunt absolvendi potestatem Sacerdotibus fuisse collatam. Wiclefit etiam , licet Sacramentum pœnitentia non negaverint , teste Illustrissimo Bossuero , negabant tamen pravos Sacerdotes posse absolvere , idque concedebant

bant laicis justis , ut sub vana quadam sanctitatis specie omnia perturbarent , quoniam juxta Hispanum proverbium : *Turbatum flumen piscatorum est lucrum.* Id etiam egerunt recentiores hæretici , vel Sacramentum pœnitentiae inficiando , ut Zuinglius , Calvinus , & alii , vel absolutio viam detrahendo , ut Lutherus , Melanchthon , &c. apud quos satis est pœnitentem credere esse absolutum , ut absolutus remaneat , etiamsi absolutio forma non proferatur ; sicque absolutio juxta istos efficaciam habet ex fide subjecti , non ex potestate ministri , quia nempe creditur , non quia dicitur. O Lutherana fides , quæ Lutheranos infideliores reddis !

9 Præter hæreticos jam memoratos , sunt etiam plures Catholici , qui Salvo eorum honore , circa sensum formæ absolutioñ , scopum non attigerunt. Quidam enim dicunt , haec verba : *Absolvo te , unice significare Ostendo , & declaro te esse absolutum* , sicut dum Christus dixit peccatri : *Remittuntur tibi peccata multa.* Alii vertunt : *Aperio tibi januam Regni coelestis* , asserunt enim per contritionem infundi gratiam , non vero dari aditum ad beatitudinem , nisi per absolutiōnem Sacerdotis. Alii tenent per illa verba designari : *Ego tibi remitto onus iterum subiectandi peccata tua Ecclesie clavibus.* Alii tandem inquietur forma absolutioñ sensum esse : *Ego remitto tibi ponam eternam , vel temporalem pro peccatis tuis debitam.* Ita Michael Bajus prop. 56. 57. & 58. Sed nullus eorum exactum absolutioñ significatum describit. Id optime præstat Catechismus in littera dicens , his verbis : *Ego te absolvo* , non solum declarari pœnitentia absoluta , sed re ipsa ministerio Sacerdotum absolvi , cum forma Sacramentorum idem efficiant , quod significant (a).

Tom. II.

Cc

Hanc

(a) Vid. Madalena tom. 2. tyrochini moralis tractat. 4. quest. 1. art. 6. num. 619. & sequentibus , à pag. 341. & Billuart tom. 3. dissert. 1. de penit. art. 3. §. a. pag. mibi 306.

10 Hanc veritatem docet Scriptura, confirmat Traditione, decernunt Concilia, stabilunt Papæ, propagant Theologi, & rationes evincunt. Quod quidem qua potero brevitate ostendam. In primis ex sacra pagina constat Christum tradidisse Discipulis potestatem ligandi, atque solvendi, remittendi peccata, aut retinendi, ut videtur est Matth. 16. & 18. & Joann. 20. vers. 23. ubi dicitur: *Quorum remisseritis peccata remittuntur eis*, &c. Apostolica etiam traditione liquet Sacerdotes novæ legis vere peccatores absolvere, & non solum absolutos declarare. Cujus rei testes sunt locupletissimi Ecclesiæ Patres tanta Græci, quam Latini. Ex Gracis videri possunt Origenes homil. 1. & 2. in Psalm. 37. & homil. 2. in Leviticum. Nazianzenus orat. ad Imperatorem, & ad Principes ejus. Cyrillus Alexandrinus lib. 12. in Joan. cap. 56. Theophilact. in cap. 20. Joan. & cap. 10. epist. ad Romanos. Sed clarius Chrysostomus lib. 3. de Sacerdotio cap. 5. & 6. ubi recitat Christi verbi Joannis 20. supra relatis, ista eleganter subiungit: „Quænam, obsecro, potestas hac una magis esse queat? Pater omnifariam Filio potestatem debet, ceterum video ipsam eamdem omnifariam potestatem à Filio illis traditam.“ Et postea differentiam ponens inter Sacerdotes Mosaicos, & Evangelicos, inquit: „Corporis lepram purgare, vel ut verius dicam, ne purgare quidem, sed purgatam ostendere Iudeorum Sacerdotibus licebat; at vero nostris Sacerdotibus non solum corporis lepram, sed animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est.“

11 Similia tenent Patres Latini, ut Hilarius in cap. 16. Matth. Cyprianus lib. 2. epist. 2. Pacianus Hispaniæ nostræ lumen, & Barcinonensis Ecclesiæ decus, epist. 1. ad Sympronianum Donatistam. Cujus verba ob summam elegantiam, & energiam dignissimæ sunt ut audentur. Sic ergo loquitur laudatus Antistes ab anno circ-

circiter 373.: „Quid ad illa tot similitudinum dominicarum argumenta respondent? Quod drachman invenit mulier, & gratulatur inventam. Quod pastor ovem reportat erraticam. Quod filio revertenti post prodata omnia bona, & cum meretricibus, & fornicatoris epotata, pater blandus occurrit, & invidum fratrem ostensa ratione castigat? Filius, inquiens, meus hic mortuus erat, & revixit, perierat, & inventus est? Quid ille in via vulneratus, à Levita, & Sacerdote præteritus? Nonne curatur? Revolve quæ Spiritus dicat Ecclesiæ: Ephesios deserta dilectionis accusat, stuprum Tiathyrenis imputat; Sardos in operis cessantes, Pergamos docentes diversa reprehendit, Laodicenorum divitias inurit; & tamen omnes ad pœnitentiam satisfactionis invitati. Solus hoc, inquieris, Deus poterat verum est; sed quod per Sacerdotes suos facit, ipsis potestas est. Nam quid est illud quod Apostolus dicit: *Quicumque ligaveritis, &c.* Cur hoc, si ligare hominibus, ac solvere non licet?

12 Ambrosius lib. 1. & 2. de pœnit. cap. 2. & in Psalm. 38. postquam judicariam absolvendi, ligandique potestatem ex clavibus Petro collatis palam fecit, hæc addit: „Hoc Novatianus non audivit, sed Ecclesia Dei audivit, ideo ille in lapsu, nos in remissione, ille in impenitentia, nos in gratia: quod Petro dicitur, Apostolis dicitur; non potestatem usurpamus, sed servimus imperio, ne postea cum venerit Dominus, & ligatos invenierit quos oportuit solvi, commoveatur adversus dispensatorem, qui ligatos servaverit servos, quos Dominus jussaret solvi.“ August. lib. 1. de adulterinis conjugiis cap. 9. & alibi, eamdem traditionem confirmat, veluti sincerus antiquitatis depositarius, ut fatetur Calvinus. Nec posterioribus sæculis interrupta est hæc traditio, nam Victor Episcopus Vitensis circa annum 487. lib. 2. de persecutione Wandalica num. 11. inducit fidelium turbas cereos manu tenentes, suosque infantulos

Ios ante vestigia Martyrum projicientes, & voce ista clamantes. „Quibus nos miseros relinquitis dum per-
„gitis ad coronas? Qui hos baptizaturi sunt parvulos
„fontibus aquæ perennis? Qui nobis poenitentia mu-
„nus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentia, ob-
„strictos peccatorum vinculis soluturi? quia vobis di-
„ctum est: quacumque solveritis super terram, soluta
„erunt & in Cœlis, &c.“ Idem habet Sanct. Eligius homil. 4. ac Div. Bernard. serm. 1. in natali Apostolorum Petri, & Pauli, dicens: *Sententia Petri præcedit sententiam Cœli.*

13 Quibus concinit Synodorum Chorus, quarum præcipue sunt Constantiensis damnans Wiclefum, & Hussium; Florentina definiens, quod sicut per bapti-
smum spiritualiter renascimur, ita per poenitentia Sa-
cramentum spiritualiter sanamur, cuius effectum ait
esse absolutionem à peccatis; & tandem Tridentina
sess. 14. cap. 1. & 6. atque can. 9. decernens: „Si quis
„dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis non
„esse actum judicialem, sed nudum ministerium pro-
„nunciandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti;
„anathema sit.“ Eundem tonum sequuntur Summi
Pontifices. Quid enim clarius, quam quod Sanct. Leo
Magnus ait serm. de transfigurat. Domini: *Nec in li-
gandis, aut solvendis quorūcumque causis aliud ratum
esset in Cœlo, quam quod Petri sedisset arbitrio.* Et epist.
82: *Huic opere incessabiliter ipse Salvator interuenit,
nec unquam ab his absit, que ministris suis exequenda
commissit?* Quid expressius, quam quod intendunt
Sanct. Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. dam-
nando illam Baii propositionem num. 58. „Peccator
„poenitens non vivificatur ministerio Sacerdotis ab-
„solventis, sed à solo Deo, qui poenitentiam sugge-
„rens, & inspirans, vivificat eum, & resuscitat; mi-
„nisterio autem Sacerdotis solum reatus tollitur?
14 Eandem sententiam propugnant celebriores,

Theologi, ut Hugo Victorinus lib. 2. de Sacram. part.
14. cap. 8. qui ex professo hanc questionem versat. Angelicus Præceptor Divus Thomas 3. part. quæst. 80.
art. 3. ad 5. dicens: „Sacramenta nova legis non
„solum significant, sed etiam faciunt quod significant:
„unde sicut Sacerdos baptizando aliquem, ostendit
„hominem interiori ablutione per verba, & facta, &
„non solum significative, sed etiam effective; ita etiam
„cum dicit: *Ego te absolvō*, ostendit hominem
„esse absolutum, non solum significative, sed etiam
„effective.“ Idem tenet Sanctus Doctor opusc. 22.
cap. 1. dignus sane ut videatur. Sicut etiam Subtilis
Doctor Scotus in 4. dist. 19. dicens: *Si Sacramentum
poenitentie re vera non remitteret culpam, aperte seque-
retur, quod non esset Sacramentum nova legis.* Quare
sacra facultas Parisiensis die 1. Julii anni 1638. cen-
sura sua confixit librum Claudi Seguenotii Presbyte-
ri Oratori, *de Virginitate*, in quo asserebat, nec-
esariam esse contritionem perfectam ad Sacramentum
poenitentie, & absolutionem Sacerdotis solum esse ju-
ridicam declarationem peccati jam condonati.

15 Prater hactenus dicta, placet alias adducere
rationes ex Scriptura, Patribus, Tridentino, & Ca-
techismo desumptas. Prima jam superius insinuata ma-
net, quod scilicet forma Sacramentorum efficiant quod
significant. Secunda est, quia absolutione sacramentalis
debet præcedere in terris, ut rata habeatur in Cœlis,
juxta citata Christi verba Joannis 20. vers. 23. &
Patres supra laudatos; atqui hoc non ita esset, si
Sacerdos solum declararet peccata esse remissa. Tertia
ratio est, quia Apostoli re vera solverunt Lazarum
manibus, pedibusque ligatum; sed Lazari nomine in-
telliguntur poenitentes, quos Sacerdotes per Sacra-
mentum poenitentie solvunt: ergo non illos solutos tan-
tum ostendunt. Ita explicat Augustinus tract. 2. & 49.
in Joannem, aliisque multis in locis. Quarta ratio sic
effor-

efformatur : effectus Sacramenti poenitentia juxta Florentinum est absolvere à peccatis , & juxta Tridentinum reconciliare peccatorem cum Deo : ergo non est solum declarare vel poenitentem absolutum , vel Deo reconciliatum . Ultima tandem esto , quia Catechismus hic § . 16. monet fideles , ut ingentes Deo gratias agant qui tam amplam potestatem in Ecclesia Sacerdotibus tribuit ; hi enim , ad differentiam Sacerdotum legis veteris , tanquam Dei ministri absolvunt : ergo non tantum declarant poenitentes absolutos .

16 Adversus dicta superius plurima objici possunt , quæ ad tria præcipua breviter reducemos . Primum est , formam absolutionis veram esse non posse respectu poenitentis per contritionem , vel per aliam absolutionem jam à peccatis liberati , sicut à vinculis absolu- luto non potest dissolvi , & omnino nudus spoliari ; ac similiter in recipiente Sacramentum poenitentia va- lidum , & informe , juxta complures . Secundum est , quosdam Theologos non ignobiles , nempe Magistrum Sententiarum in 4. dist. 18. Divum Bonaventuram ibidem , Alensem , Gabrielem , & alios docere per haec verba : *Ego te absolo* , solum ostendi hominem esse à Deo absolutum : non ergo est cur tantopere ira- scamus Lutheranis , & Calvinistis . Ideo enim Petrus Suavis , seu Paulus Sarpi , in historia Concilii Tridentini , libro 4. ipsum sugillata Concilium illis Poëta ver- bis : *Dans veniam corvis , vexat censura columbas* . Ter- tium denique est , quod asserit Scriptura solum Deum peccata dimittere , ut constat Isaæ 43. vers. 25. & Lucae 5. v. 21. ubi habetur : *Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus* ? quod assurunt etiam Sancti Patres .

17 Sed nihil obstant hæc omnia . Ad primum enim breviter dicimus cum Divo Thoma , hæc verba : *Ego te absolo* significare Sacramentum absolutionis trahi impendo , hoc est , Sacramentum per se institutum ad producendam primam gratiam reconciliatricem cum

Deo ,

Deo , licet per accidens , ut Scholæ verbis utar , pos- sit producere augmentum gratia in homine aliunde sanctificato , vel carere effectu in poenitente non prouersus disposito , ut in Sacramento poenitentia valido , & in- formi , si forte datur , quod etiam evenit in baptismis ; nec paritas nudi , aut à vinculis soluti facesset nisi ei , qui non percipit ea quæ sunt spiritus . Ad secundum respondetur , illorum opinionem jam exuletam ab omnibus modo rejici , ab aliquibus etiam censura notari maxime post Tridentinum ; nobis autem , licet non probetur , nulla tamen nota inuritur , sed Ecclesiæ ju- dicio derelinquitur . Solum dicimus , magnum interve- nire discrimen inter præfatos Theologos , & Novato- res hæreticos . Iste quippe idcirco docent absolutionem nudum esse ministerium declarandi peccata esse dimis- sa , quis eis nec poenitentia verum est Sacramentum , nec confessio peccatorum necessaria , nec absolutio actus judicij , qui coram Deo animam à peccatis emun- det , sed ad unum poenitentis solatum , & ceterorum exemplum dumtaxat inserviat . At ab his erroribus longe absunt Auctores supra citati , ut sapienter advertunt Tournely , Perrimezzi , & alii .

18 Ad ultimum facile respondeatur , solum Deum tanquam causam principalem condonare peccata , Sa- cerdotes autem tanquam Dei ministros ; & ideo non debent de sua potestate prasumere , velut à nemine dependentes . Claves enim regni Cœlorum , quas Do- minus benignissime Sacerdotibus contulit , non aper- rient , nisi volvantur dextrorum , ut ita dicam , hoc est prudentia , atque maturo iudicio . Quare summa dilig- entia attendere debent absolutionis Ministri , quales sint poenitentes , & quomodo ad confitendum acce- dent : an scilicet eam modestiam , humilitatem , de- votionem , gravitatem , & alia præferant , quæ sint vere poenitentia indicia , ut docet Catechismus in litera § . 17. Si enim ad tribunal poenitentia venerint fe-

feminæ crispato crine , fucata facie , pectore pene nudato , indecoris vestibus , aliisque signis superbiam , lasciviam , & inverecundiam designantibus , increpanda sunt acriter , non absolvenda , donec fuerint emendatae ; & similiter de aliis dicendum est , ut docet Sanctus Carolus Borromaeus in instructione Confess. ubi etiam ritus in hoc Sacramento adhibendi , ut ait Catechismus , solide præscribuntur . De quibus se agit doctissimus Amot tom. 3. Theologia ecclæcia , in appendice ad tract. de penit. part. 2. pag. 563. Sed pro secunda orationis parte satis .

19 Ad tertiam itaque deveniamus , in qua probanda est hæc conclusio : *Sacerdotes hæretici , schismati ci , excommunicati , licet absolutionis verba profrant , non possunt penitentes absolvere , nec in articulo mortis .* Nam ad hoc requiritur in Sacerdotibus , præter potestatem ordinis , potestas jurisdictionis , vel ordinaria , vel delegata , ut docet Tridentinum sess. 14. cap. 7. Sed licet hanc potestatem habeant omnes Sacerdotes Catholici pro articulo mortis , juxta Tridentinum citatum , ei non pollent hæretici , &c. Quid multis probat Illustrissimus Fagnanus in cap. *Non est vobis de sponsalibus* , ubi expressam adducit declarationem Sacra Congregationis Conc. Trid. Nec valet responsio Francisci Mariae Campioni citati ab Illustratore Cuniliat. dicens Cardinalem Albicum testari hanc declarationem non inveniri in regestis decretorum dictæ Congregationis , sive signum esse , vel non emanasse , vel expunctam , aut revocatam fuisse (a) . Non , inquam , valet , quia quod non reperiatur regesta non probat non prodiisse , cum plura documenta Bullarum , Decretorum , & similium non reperiantur authentica , & tamen quia citantur ab Auctoribus fide dignis tantum vera , & genuina admittuntur , ut sunt plures

ca-

(a) Vid. Cuniliat. tom. 2. tract. 14. cap. 6. §. 13. pag. 200.

canones Concilii Nicæni , qui in exemplaribus hodiernis non habentur , & tamen admittuntur ab Illustrissimo Cano , Magistro Nugno , Cardinali Aguirre , aliisque criticis emunctæ naris (a) , quia ab antiquis scriptoribus recitantur , quod multis aliis exemplis probari posset : ergo quamvis non reperiatur , &c.

20 Hac sane ratio , nisi meus me fallat animus , efficacissima est . Si enim integerrimi viri , & à secretis Congregationum , fidem non faciunt : quis in mundo fidem faciet ? atqui Illustrissimus Prosper Fagnanus talis fuit per multos annos , & rectissime suo munere functus est , ut ex Lambertini , & aliis eum saepè laudantibus , nullis reprehendentibus ,clare liquet . Quod secundo loco dicitur , nempe illam declarationem fuisse expunctam , etiam facile enervatur ; quia vel expuncta fuit à judice competenti , vel non ? Si primum assignetur ; utpote nulla sententia censetur revocata , nisi per aliam quæ certò constet . Si secundum , illius declarationis vis non infringitur , sed in suo robore manet . His addimus , Concilium Eliberitanum in Hispania celebratum anno 305. can. 38. nocte catechumenum in insirmitate fatiscentem baptizari nisi a fidelibus in statu gratiae existenti ; & nos dicemus Tridentinum velle jurisdictionem impertiri hæretico , &c. ?

Ad fusiorem conclusionis probationem videantur ipse Fagnanus loco supra citato super 4. Decretalium capite 11. à pagina mihi 7. Capisucchius in questionibus Theologicis selectis , moralibus , & cognitacis , editis Roma anno 1684. questione 1. à pagina 1. usque ad 50. ubi pro eadem opinione plurimos Auctores adducit , quam ex posterioribus tenent etiam Pontas tomo 1. verbo *absolutio* , casu 34. Con-

Tom. II.

Dd

ci-

(a) Videatur Canus lib. 6. de locis cap. 4. Nugus in suppl. 3. part. quest. a. art. 3. dif. 2. pag. 409. col. a. Et Aguirre tom. 1. Concilior. Hispanie dissert. 4. excusa 2. & sequentibus à pag. 118.

cina tomo 9. libro 2. dissertatione 2. capite 6. §. 2. questione 14. pagina 336. & alii. Pro contraria vero possunt videnti plures, quos citat Castellus in 4. distinctione 19. questione 3. & 6. Canus de poenitentia parte 3. ad 2. pagina mihi. 549. Sayrus de Sacramentis libro 2. capite 8. articulo 2. Billuart tom. 3. tractatu de poenitentia dissertatione 6. articulo 8. pagina 427. Collet tomo 6. parte 2. capite 8. articulo 4. sectione 8. numero 663. pagina 155. Cuniliati tomo 2. tractatu 14. capite 6. §. 13. pag. 199. Ferraris verbo *Moribundus* numero 33. & alii.

PRÆLECTIO XVI.

De partibus Sacramenti Pœnitentiae,

ad expositionem cap. 5. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini,

à §. 19. ad 21.

Cum acutissimus quidam Antistes hujus Dioecesis Balearium (a), in petitionibus observasset plures competitores semper poenitentia Sacramentum ex-

po-

(a) Illustrissimus Franciscus Garrido, & Vega Episcopus Majoricensis, ac postea Cordubensis, à nobis etiam laudatus in prologo topici primi pag. XL in calce. Nec immerto quidem, ut praelaria opera patris nostra presita, que saxe, & parietes ipsi testantur: tum nova curris Ecclesie Sanctimonialium Oliveti, seu Olivarii: tum puerarum Orphanotrophum penitus restauratum: tum Seminarium Conciliare, (sedificium sane magnificum, nullique secundum,) ejus sumitibus è fundamen-

ponere, idem sepius inculcare, eamdem crambem recoquere, ac crudiores aliquando relinquere; hanc molestiam valde pertassus, lepide dixisse fertur: *Jam me tante penitentia penitet.* Nolle ego, Concessores amplissimi, ut vos etiam poeniteret audire dissertationem istam de poenitentia demandatam, ad expositionem cap. 5. secundæ partis Catechismi Romani à §. undevigesimo usque ad vigesimum primum; sed è contrario vehementer optarem, ut vobis dicenda placenter. Licet autem ad hoc sedulam navaverim operam, non tamen adeo tumide de ingeniali mei viribus sentio, ut istud assequi posse confidam; sum enim tenuitatis mea conscientius, & stili prorsus inculti; sicque ingenuo fateor, plurima, ne dicam omnia, minime vobis probatum iri. Caterum quanto mea minus fuerint vestri expectatione digna, tanto benignitas vestra, cunctis

Dd 2.

tis ad tectum usque perductum, in quod, ni fallor, plusquam viginti milia aureorum nummorum impedit: tum denique alia plura à dextera illius, inicia sinistra, peracta, que nunquam à Balearium memoria debentur. Sed non est hic silentio pretermittendum, ejus cure magna ex parte debet Sacra Theologia incrementum.

Cum enim prius in concursibus ad parochialia beneficia solum haberent pæculationes super Quartum Sententiarum, ipsique competitores acum libet infingere, ac iere semper optatum punctum extrahere: sicque unica pæculatione de *Sacramentis* pridem elaborata, vel aliudque quæsita, jam posset quilibet securus incedere; prudentissimus Presul, ad hinc tollendum abusum, ad imperitos quodam arcadios, ad vitandum fastidium idem sepius audiendi; & ad aperientium latorem Theologie campum, statuit ut totum Magistri Sententiarum opus traduceretur ad sortes ab ephèbo quodam famulo, non ab ipsis competitoribus elicendias. Quo factum est, uti in posterum qui petitionem viam capessere veleant, uberior instruerentur. Idem potiori ratione prestaendum fuit, dum ejus successor Illustrissimus Joannes Diaz de la Guerra Catechismum Romanum proposuit elucidandam, sortibus majori rigore prescriptis, globulis scilicet è sacculo desumendis, ut nulla fraus posset intervenire. Plura sicuti digna de priori illo Episcopo videri poterunt in ejus elogio funebri habito in Joanne Josepho de Segovia die 20. Januarii anno 1777. & in catalogo Episcoporum Cordubensium tom. 2. in appendice pag. 823. & seqq. Nobis hac pauca addere placuit cum respectu ad caput 31. & 44. Ecclesiastici.

ctis afflitim nota , digna magis erit ut erga me elucescat. Hoc igitur arguento erectus , & præcipue divina ope munitus , ordinar dicere in nomine Patris , &c.

2 Punctum heri sortitus traditum clariori methodo discussurus , peropportunum existimo sic orationem disponere , ut prius brevem littera sybopsis exhibeam , exhibtam fuse dilucidem , dilucidatam tandem , thesis probatione concludam. Utinam feliciter! Manus igitur operi adhibendo , textus litteram summatim ob oculos pono dicens ita incipere textum paragrapho 19. : *Quod autem in Scripturis legitimus , &c.* Ita vero finire §. 21. : *Due reliquæ antecedant.* §. 1. docet recitissime Catechismus , dum in sacris litteris , vel apud Ecclesias Patres quadam occurruunt sententiae , quibus affirmari videtur aliqua peccata non posse remitti , eas ita esse interpretandas , ut difficilem admodum venia impenetrationem intelligamus , non vero penitus desperandom. In 2. asserit , nullius lethalis peccati remissionem sine poenitentia impetrari , nec sperari quidem ullo modo posse , immo etiam venialia indigere aliquo poenitentia genere. In 3. tandem partes totam , integrumque poenitentiam constituentes esse dicit contritionem , confessionem , & satisfactionem ; casque ita inter se connecti , ut contrito confitendi , & satisfaciendi consilium , ac propositum inclusum habeat ; confessionem contritio , & satisfactionis voluntas , satisfactionem vero due reliquæ antecedant. En littera Catechismi epitomen.

3 Nunc ad ipsius elucidationem , prout secundo loco nos facturos pollicebamur , veniamus. Primum igitur tacitam objectionem dissolvit in littera Catechismus , contra illud quod supra dixerat , nullum hem. pe esse tam grave , & nefarium scelus , quod poenitentia nequeat expiari. Et merito quidem ; hoc enim non semel verbo , & opere docuit ipse Deus 2. Reg. 12. Psalm. 31. & 50. Isaia 43. Jeremia 3. Ezechie-

Iis 18. Danielis 4. Matthai 18. & 19. 1. Joannis 1. & alibi millies , ubi clementissimus Dominus peccatores erigit ut per poenitentiam convertantur , & omnium iniquitatum eorum obliviscetur , veniam tribuet , & cuncta peccata in profundum maris projicet ; quoniam misericordia ejus non est numerus , & præstabilis est super malitia hominum. Idem asserunt Ecclesias Patres , & catholici omnes una voce fatentur. Non tamen defuerunt heretici , qui peccata nonnulla irremissibilia esse dixerunt , graviora scilicet , ut homicidium , adulterium , idolatriam , blasphemiam , & hujusmodi alia. Sic delirarunt tum Montanistæ , tum Novatiani. *Delicta* , inquietabat Tertullianus è catholico Montanista infeliciter factus , lib. de pudicit. cap. 2. *dividimus in duos exitus , alia sunt remissibilia , alia irremissibilia.* Et Div. Ambrosius lib. 1. de pœnit. cap. 2. Novatianorum errorem describens , dicit : *Ajunt se , exceptis gravioribus criminibus , veniam levioribus relaxare.* Sed videamus quibus momenti hæc heres propugnatur , quorum solutione littera Catechismi clarius illustrabitur.

4 Dicet ergo aliquis pro hereticis certare volens : asserit Matthæus cap. 12. vers. 31. : *Omne peccatum , & blasphemia remittetur hominibus , spiritus autem blasphemie non remittetur.* Et rursus versus sequenti : *Quicumque dixerit verbum contra filium hominis , remittetur ei ; qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum , non remittetur ei neque in hoc sæculo , neque in futuro.* Asserit Apostolus ad Hebreos 10. vers. 26. : *Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis , jam non relinquitur pro peccatis hostia.* Et blasphemia in Spiritum Sanctum , & apostasia , non erunt irremissibiles ? Id ipsum asseverant Patres. Athanasius epist. ad Serapionem num. 12. *Eos , ait , qui Phariseorum instar Beelzebubis esse Christi opera blasphemaverint , remissionem non consequentur.* Pacianus epist. 3. tom. 4.

Biblioth. Patrum, de peccato blasphemie in Spiritum Sanctum loquens: *Hoc est ergo, inquit, quod non dimittetur: reliqua bonis pénitentibus, frater Symproniane, donantur.* Hieronymus in cap. Matthæi supra laudatum tom. 4. pag. 50. scribit: *Qui etiam manifeste intelligens opera Dei, cum Dei virtutem negare non possit, eamdem, stimulatus invidia, calumniatur, & Christum, Deique Verbum, & opera Spiritus Sancti dicit esse Beelzebub, isti non dimittetur neque in præsenti sæculo, neque in futuro.* Et clarius epist. 149. ad Marcianam, ubi illi qui tormentis compulsi Deum negant, ita docet esse pénitentia locum, ut tamen defuturum asserat, si in Spiritum Sanctum blasphemaverint: *Doceat, (hæc sunt ipsius verba) doceat Novatianus aliquem negatorem Beelzebub vocasse Christum, & ultra referam gradum, negatorem non posse veniam consequi post ruinam.*

5 Nec blasphemiam in Spiritum Sanctum solummodo, sed & apostasiam irremissibilem esse testatur Hermas Auctor primi sæculi & discipulus Pauli, in lib. qui dicitur *Pastor*, ubi de his qui Deum abnegarunt loquens 3. part. similiter 8. His, inquit, non est pénitentia locus. Quo sane nihil clarius. Similiter Clemens Romanus, seu quisquis est auctor Apostolicarum Constitutionum lib. 2. cap. 29. sic tenet: *Si quis instrueta veluti acie rebellis delinquant tentans Deum, quasi malos non insectantem; hujusmodi venia carebit.* Nec dici valet duo præfata opera esse apocrypha; non enim quodlibet opus apocryphum auctoritate caret, alias nec Eusebii Cesariensis historiæ, nec alia plura ullius forent utilitatis, quod solus dicit qui apocryphorum genera nescit; à criticis autem emunctæ narris non contemnuntur dum antiquissima esse constat, & ab aliis doctissimis viris citata, quamvis in eis natos advertant, aut nomen veri auctoris non præseferant, quod multis facile probari posset. Certe liber

Her-

Herma, qui *Pastor* inscribitur, à pluribus Patribus commendatur; & constitutiones Apostolice, antiquam Ecclesiæ proxim ostendunt (a). Cum igitur ex eis liqueat aliqua peccata esse irremissibilia, non est cur Montanistas, & Novatianos insectemur; quibus etiam arma ministrant duo exempla in sacra pagina expresse tradita. Legitur siquidem 2. Machab. cap. 9. Antiochum orationem fudisse ad Dominum, à quo non erat misericordiam consequetur. Et ad Hebreos 12. Esau non invenisse pénitentia locum, quamvis cum lachrymis inquisisset eam.

6 Verum enim vero, hæc omnia non nisi imperitis fucum facient. Quicunque enim vel mediocriter fuerit in Scriptura, Patribusque versatus, probe intelliger per hyperboleam ea omnia ab ipsis fuisse asserta, ita ut, quod difficile admodum dimitti solet, impossibile dicatur, ut optime responderet in littera Catechismus, id apposite explicans exemplo morbi, qui insanabilis dicitur, non quia medicina tolli nequeat, sed quod illa agrotus uti nolit. Atque sic intelligendum esse Matthæum, assurer communiter Sancti Patres, à quibus adducendis abstineo, ne in hoc tantum tota impendatur oratio (b); unum sufficiat audire Chrysostomum super laudata verba dicentem homilia 42.: *Quid igitur est quod dicit? Significare voluit præ omnibus hoc peccatum minus esse ignoscibile.*

7 Ad illud epistola ad Hebreos respondent Lutherus aliisque novatores, illam non esse canonicanam, neque Pauli; sed utrumque falsissime, ut prater alios luculentè evincit Illustrissimus Canus lib. 2. de locis. cap. 9. conclus 3. qui etiam in relectione de Pœnitentia part. 5. ad 1. argum. doce, ac eleganter, pro more, dissolvit Apostoli verba relata superius, dicens Paulum à

ple-

(a) Vid. Segura in polo Critico discurso c. §. 1. & 2. maxime divisione 2. à n. 7. ubi multa de Herma tradit. Similiter Selvagus lib. 2. antiquit. Christ. cap. 11. §. 3. num. 12. & lib. 3. cap. 11. §. 4. & 5. (b) Vid. Berti tom. 4. lib. 34. cap. 3. pag. 137. Ledruis, Tourny, & alii.

plerisque Sanctorum interpretari non de pœnitentia, quæ post baptismum fit, sed de pœnitentia quæ fit in baptismō, qui videlicet semel dumtaxat percipi potest. Sic Chrysostomus, Theophilact., Ambrosius, & Augustinus ab ipso Cano citati, quibus addimus Divum Thomam in exposito, hujus epistolæ lect. 2. Potest etiam intelligi de pœnitentia post baptismum, nec obstat eam ab Apostolo ibi cap. 6. vocari impossibilem; hoc enim, ut initio dicebamus cum Catechismo in textu, solum denotat maximam difficultatem. Sicut Matthai 19. quod ante Dominus dixerat, difficile esse divitem intrare in regnum Cœlorum, ē vestigio dixit esse impossibile, quemadmodum exposuit Hieronymus super cap. 60. Isaiae; & pridem Aristoteles 1. lib. de Cœlo cap. 11. inter reliquias significationes hujus vocabuli *impossibilis* eam annumeravit, ut quod non facile, neque cito, neque bene fieri potest, impossibile dicatur.

8. Apostolum igitur hyperbolice, ac exaggerata oratione fuisse loquutum, illud primum argumento est, quod statim subdit: *Rememorantini autem pristinos dies.* Et paulo post: *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, que magnum habet remuneracionem.* Illud etiam hoc confirmat maxime, quod cum dixisset cap. 6. ejusdem epist.: *Impossible esse eos qui semel sunt illuminati... & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam;* ne existimaretur nullam fore rerum expectationem meliorum, quasi à desperatione ad spem eos revocare cupiens ait: *Confidimus de vobis, dilectissimi, meliora, & viciniora saluti, tametsi ita loquimur.* Ex quo temperamento Hieronymus libro adversus Jovinianum secundo colligit Apostolum Hebreos per exaggerationem territasse (a).

9. In eundem quoque sensum laudatos Patres esse intelligendos contextus ipse evincit, ex quo eruditum

eos

(a) Vid. Caues lib. 12. de locis cap. 12. post medium, pag. mili 420.

eos ita loquitos esse, dum qui ejusmodi peccatis se inquinaverint in perversitate permaneant; cumque hoc sè penumero iis contingat, qui non ignorantia, aut infirmitate, sed sola per viceacia malitia peccant, quales sunt in Spiritum Sanctum blasphemantes, Idololatriæ, & Deum tentantes: hinc est quod spectatim à Sanctis Patribus hujusmodi peccata irremissibilia vocitentur; alioquin, si ita non esset: quorū laudata similitudine Hermas subjeceret: *Qui si cito penitentiam egerint, in turri sedem habebunt; si vero tardius egerint, in maris habitabunt; si autem non egerint, mortem sibi adquirerent?* Quorū eodem Apostolicarū constitutionum capite hæc præmitterentur: „gravius delictum Idololatria non reperitur, est enim in Deum impietas; nihilominus tamen & illud per sinceram pœnitentiam condonatum est? Et quo ad Pacianum spectat, paradoxum profecto est in eadem epist. qua in Novatianos acriter invehit, ejusdem erroris patronum facere; inventit autem dominica illa sententia: *Quacumque sobveritis, &c.* Cui addit Sanctissimus Præsul: *Cum Christus hec dixit, nihil exceptit, non magna, non modica peccata.*

10. Pro Athanasio vero, atque Hieronymo, quid opus est apologiam texere, ut eos ab hoc errore purgemos? Cum nemo clarissimus, nemo expressius ipsis omnium peccatorum veniam propugnaverit. Alter scilicet in lib. de communī essentiā Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; alter ad Oceanum epistola, & lib. 1. adversus Pelagianos cap. 10. Nec oppositum docuit epist. ad Marcellam, sed illud solum permisit ab adversariis traditum, ad illos brevius profligandos, eurrente calamo respondens Marcellum, ut ipsa optabat (a). Exempla quoque laudata

Tom. II.

Ee

ni-

(a) Vid. Tournely tom. 9. de penit. quest. 2. art. 1. in respon. ad 6. Collet tom. 6. part. 2. cap. 2. art. 1. ad object. 9. pag. 93. & Ledruin tom. 2. lib. 6. q. 3. cap. 1. §. 1. ad instar. 1. pag. 39.

nihil omnino ad rem. Esau enim, ut scribit Chrysostomus homil. 30. in epist. ad Hebreos, non ut oportuit pénitentiam egit. Nimisrum de amissa hæreditate, non de commissis sceleribus doluit, sed continuo in Jacob fratrem odio, & invidia contabuit. Antiochum etiam citato Machabæorum capite pénituisse legimus, quoniam per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus, fætorem suum ferre non poterat. Unde claram est eos à Domino misericordiam non consequitos, non quod ipsorum peccata venia donari non possent, sed quod illos non vere, ac ut par erat, peccatorum pénituit. Atque his quidem satis, quantum pro primi graphi elucidatione de nobis expectari poterat, at tulisse oppinamur.

11 In secundo vero paragrapho explicando, ut clarius procedamus, prænotare opere pretium arbitramur, quæ ad salutem sunt necessaria ea esse in duplice differentia. Nam quædam solum sunt necessaria quia præcepta, ut à morte innocentem eruere, vota reddere, juramenta servare. Alia vero necessaria sunt ut media, & inde in præcepto, quia media necessaria, ut credere in Christum, & baptismum suscipere. Rursus, quædam ex his ita necessaria sunt, ut sine ipsis salus obtineri minime queat, sic fides in supremum moderatorem; quædam vero ita solum sunt necessaria, ut si reapse haberet non possint, saltem voto suppleri valeant. Dicimus ergo nunc unicuique post baptismum lapso ita necessarium esse pénitentia Sacramentum, ut sine ipso, vel ejus voto nemini salus speranda sit. Quod cum procaciter negent Wiclefites, ac Lutherani, veterum hereticorum surculi, teste Illustrissimo Bossueto, ideo ad amputationem eorum, & ad expositionem litteræ Catechismi, firmissimis tum Scripturæ, tum Patrum testimoniis hanc veritatem catholicam breviter stabilieimus.

12 Quæ quidem in primis clare colligitur ex Matth.

16. ubi Christus Petro dixit: *Tibi dabo claves regni Cœlorum*, &c. Cum enim per peccatum mortale à baptismo commissum, Celum peccatori obseretur, necesse est ut per claves Petri, & successorum aperiatur; quod non aliter profecto fit, quam per absolutionis Sacramentum, nec enim soluta erunt in Cœlo, quæ non solvebit Petrus in terra. Evincitur pariter ex illo Joan. 20.: *Quorū remisseritis peccata remittuntur eis*, & *quorū retinueritis retenta sunt*. Si enim qua non absolvent Sacerdotes retenta manent, necesse est, si retineri nolumus, ut à Sacerdotibus absolutvanum. Idem etiam demonstrat illud Apocalyp. 2.: *Memor esto unde excideris*, & *age pénitentiam*, & *prima opera fac. Sin autem, veniam tibi cito*, & *movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pénitentiam egeris*. Idem illud Ecclesiastici 2.: *Si pénitentiam non egerimus, incidentur in manus Domini*. Et præ ceteris, illud Luca 13. à Catechismo relatum: *Nisi pénitentiam habueritis, omnes simul peribitis*.

13 Eamdem quoque veritatem Patres clarissime docent. Origenes hom. 10. super Numeros: *Laicus si peccet ipse suum non potest auferre peccatum, sed inaiget Sacerdote, ut peccatorum remissionem possit accipere*. Ambrosius ad Virginem lapsam cap. 8.: *Non aliud remedium post baptismum constitutum est, quam pénitentie solutum*. Augustinus ad Honoratum epist. nunc 228. num. 8. *Si ministri desinunt; quantum exitum sequitur eos qui de isto sæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati! quantus est etiam luctus fidelium suorum, qui eos secum in vitæ eterne requie non habebunt!* Victor Uticensis, seu de Vite, in Africa Episcopus sub Zenone Imperat. lib. 2. de persecutione Wandalica num. 11. inducit fidelium turbas cereos manibus gestantes, suosque infantulos ante vestigia Martyrum projicientes, ac voce ista clamantes: „Qui nobis „pénitentia munus collaturi sunt, & reconciliationis

„indulgentia obstrictos peccatorum vinculis solutur? „quia vobis dictum est: quæcumque solveritis super „terram erunt soluta.“ Sanctus Leo Papa epist. 69. ad Theodor. ait: „Multiplex misericordia Dei ita lapsi- „bus subvenit humanis, ut non solum per baptismi „gratiam, sed etiam per poenitentia medicinam spes „vitæ reparetur, ut qui regenerationis domum violas- „sent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissio- „nem criminum pervenient; sic divina bonitatis præ- „sidiis constitutis, ut indulgentia Dei nisi supplicatio- „ne Sacerdotum nequeat obtineri.

14. Abeant ergo Lutherani, & clament voce majori, poenitentia Sacramentum non esse post baptismum, lapsus necessarium; nos vero scripture, traditioni, aliisque solidissimis fundamentis inherentes, contrarium profitemur. Ita tamen ut si in re haberi non possit hoc Sacramentum, ipsius votum sufficiat; quemadmodum baptismi votum adulis voluntibus, ac non valentibus baptizari ad salutem opitulatur. „Si autem (ait Sanct. Leo loco supra citato) aliquis quocumque interceptus „obstaculo à munere indulgentia præsentis exciderit, „& priusquam ad constituta remedia pervenerit, tem- „poralem vitam humana conditione finierit, non ne- „cesse est nobis, eorum qui sic obierint merita discu- „tere.“ Quasi diceret non propterea desperandum eos salutem esse consequitos. Quare merito docet Synodus Tridentina sess. 6. cap. 14. poenam æternam, & cul- pam Sacramento poenitentie, vel ejus voto remitti. In quo catholici omnes consentiunt.

15. Cæterum non una est Theologorum sententia in assignando leviorum criminum, qua venialis dicuntur, remissionis modo. Hac siquidem in re quidam negant esse necessarium ullum poenitentie actum etiam virtualis, existimantes sufficere quæcumque actum bonum, qui magis Deo placeat, quam displiceat veniale peccatum, licet ad ejus remissionem non ordinetur.

Ho-

Horum suppositionem rotunde negaret celebris Croisetus alicubi scribens, plus displicere Deo unum veniale peccatum, quam ei placeant omnia opera bona justorum. Hoc cum hispanica lingua legisset quædam Sanctimonialis, tota cohorruit, & mille anxietatibus perturbata directorem vocabit, qui eam prudenter, ut opinor, solutus est; postea doctissimus quidam Theologus propositionem illam valide confutavit, & delendam detulit ad sacræ Inquisitionis tribunal; at res, ni fallor, indecissa remansit. Sed à diverticulo ad viam. Durandus opinionem omnino contrariam tenet, dicens requiri actum poenitentie formalis ad peccatorum venialium remissionem.

16. Medium, ac regiam viam sequuntur alii cum Di- vo Thoma 3. part. quest. 87. art. 1. & Catechismo in textu, dicentes aliquo etiam poenitentie genere indige- re leviora peccata, nempe poenitentia virtuali, quæ tunc habetur, quando quis actu ita fertur per affectum in Deum, & res divinas, ut quidquid sibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, displiceret ei, & doleret se commississe, etiamsi tunc de illo non cogitet; si autem illud in mente habeat veniale peccatum, debet formaliter detestari, quia licet non avertat omnino voluntem a Deo, sicut mortale; eam tamen detinet ne in ipsum feratur uti oportet, ex quo plurima detrimen- ta proveniunt non contemnda, ut graviter monent Patres, & ascetici Scriptores. Docendi igitur sunt fi- deles peccata etiam venialis pro viribus esse vitanda, & postquam comissa sunt non tam facile dimitti, quam falso putatur; sacramentalia enim, & quæcumque me- dia ab Ecclesia ordinata ad venialium remissionem, nihil illis prosunt qui de venialibus parum, aut nihil curant, minusque illis, qui affectum habent ad ipsa: semper igitur sunt detestanda.

17. Sed postulat jam tempus ut ad tertium Cate- chismi paragraphum nostra decurrat oratio, ubi decla- ran-

randum est quot , & quanam sint pœnitentia parts. Lutherus enim in refutatione articulorum Lovaniensium , cap. 37. & apud Pallavicinum lib. 12. histor. Conc. Trid. cap. 10. num. 3. duas tantummodo commisicuntur, terrores videlicet conscientia incusso, agnito peccato , & fidem conceptam ex Evangelio , seu absolutione , qua quis credit sibi remissa esse peccata. Calvinus vero lib. 3. instit. cap. 3. §. 8. duas alias longe diversas assignat , mortificationem scilicet vitiosarum affectionum , & vivificationem virtutum , quantum peccator per pœnitentiam moritur vitiis , ac virtutibus , bonisque operibus vivere incipit. Anonymous quidam impugnatū à Divo Thoma opusc. 22. c. 4. docebat impositionem manuum esse partem essentialē sacramenti pœnitentia. Similiter Marianus Victorius lib. de Sacramento confessionis cap. 13. in fine. Cui opinioni partim adhaeret Carolus Witasse de Sacramento pœnit. quest. 2. art. 2. concl. 6. Tandem Subtilis Doctor Scotus in 4. dist. 14. quest. 4. & dist. 16. quest. 1. opinatur hoc Sacramentum in sola absolutione Sacerdotis essentialiter consistere , quem cum Scottis sequitur Maldonatus part. 3. de pœnitentia, thesi 7.

18 Verum Lutheri error facile confutatur ; tum quia impii plerumque terroribus conturbantur , dum instar dæmonum credunt , & contremiscunt , qui resipiscant , ut Baltassar Danielis 5. Antiochus 2. Machabaorum 9. Esau ad Hebr. 12. Felix Prefectus Actorum 24. & alii ; tum quia vana est illa fiducia de certitudine remissionis consequenda per ipsam , ut fuse probant Theologi tract. de justificat. (a) ; tum denique quia partes Sacramenti pœnitentia ab ejus virtute oriuntur ; illi autem terrores , atque fides , sive fiducia , ab ea non oriuntur , sed illam antecedunt , & excitant , ut

(a) Vid. tomus primus prælect. 24. à num. 19. pag. 341. & seq.

fides , spes , caritas , aliæque virtutes , quas nemo somniavit esse pœnitentia parts. Quare merito hunc errorem damnavit Synodus Tridentina sess. 14. can. 4. Eadem facilitate rejicitur error Calvini dicentis mortificationem , & vivificationem esse partes pœnitentia. In primis enim justi non indigent pœnitentia , ut dicitur Luca 15. & tamen indigent mortificatione carnis , ac vivificatione spiritus , cum debeant corpus in servitatem redigere. Præterea : mortificatio , & vivification , juxta Calvinum , & Bezan , sunt fructus justificationis , & consequenter nedum justificatione posteriores , sed etiam pœnitentia , qua ipsam justificationem præcedere debet , ut clare colligitur ex sacris litteris : quomodo igitur esse poterunt ejus partes ? Unde de Lutherani , & Calvinista per oppositas vias aberrant ; illi assignantes pro pœnitentia motus antecedentes ; isti vero motus ipsam pœnitentiam consequentes. Nunc brevissime impugnabimus asserentes impositionem manum esse Sacramenti pœnitentia partem. Cum hoc nec ex Scriptura , nec ex Traditione constet ; si que aliquando viguit iste ritus , saepè fiebat ante , aut post pœnitentiam , & Eucharistiam , ac etiam à Diaconis , qui nunquam fere hujus Sacramenti ministri , ut multis exemplis evincunt Auctores , qui consuli possunt ; nobis enim hæc jam assatim esse videntur pro expositione litteræ textus.

19 Ad ultimum ergo deveniamus , probaturi hanc thesim : *Contritio , confessio , & satisfactio in voto sunt partes essentiales , ac materia proxima Sacramenti penitentie.* Ita communiter docent Theologi contra Scottistas , & Maldonatum , ut supra diximus. Sicque probatur conclusio : Concilium Florentinum , seu Eugenius IV. in Decreto pro instructione Armenorum ait : *Hec omnia Sacra menta tribus perficiuntur ; videbilet rebus tanquam materia , verbis tanquam forma , &c. ergo Sacramentum pœnitentia non in sola abso-*
lu-

lutione consistit, cum hæc tantum sit ejus forma, ut asserit Tridentinum. Nec valet solutio Maldonati dicens, absolutionem sub diverso respectu sumtam habere locum materia simul & formæ Sacramenti pœnitentia; materia scilicet quatenus sensibus percipitur; formæ vero quatenus vini habet significandi peccatorum remissionem. Non inquam valet, quia forma Sacramenti non minus debet esse sensibilis quam materia; tum quia Eugenius aperte distinguit verba, quæ sunt forma Sacramentorum, ab ipsorum materia.

20 Præterea: eadem Florentina Synodus, loquens de pœnitentia, inquit: „Quatum Sacramentum est „pœnitentia, cuius quasi materia sunt actus pœnitentia, qui in tres distinguunt partes, quarum prima est cordis contritio... secunda est oris confessio... tertia satisfactio pro peccato.“ Similia tenet Synodus Tridentina sess. 14. cap. 3. & can. 4. ubi definit actus pœnitentis esse hujus Sacramenti partes ad ejus integratam requisita: ergo ex ipsis intrinsece componitur pœnitentia Sacramentum, sicut corpus humanum ex manibus, pedibus, aliisque partibus integratur. Insuper eadem Synodus docet eas partes esse quasi materiam hujus Sacramenti; atque qua aliqui enti extrinseca sunt, eo nomine appellari non solent: cum similis loquendi modus non usurpetur ad significanda objecta extrinseca in quæ composita tendunt. Quod amplius confirmatur, quia sacra Synodus opponit pœnitentis actus absolutioni sacramentali, quam esse hujus Sacramenti formam declarat: ergo quemadmodum loquuntur de forma intrinseca Sacramenti, ita etiam de materia; cum omne compositum, sive naturale, sive artificiale, quale est Sacramentum, non minus constet ex materia intrinseca, quam ex forma.

21 Respondent adversarii, actus pœnitentis dici partes integrales Sacramenti pœnitentia, primo quod sine ipsis integrum non sit Sacramentum, non quidem

in-

integritate substantia, sed tantum integratitate effectus. Iis enim qui non sunt contriti, nec confitentur, nec satisfacunt, non confertur peccatorum remissio. Secundo, vocari *quasi materiam*, eo modo quo Philosophi vocant materiam omnes dispositiones quæ formam præcedunt. Unde inquit Maldonatus, ideo tres dicti actus vocantur *materia*, quod sint dispositiones ad Sacramentum. Tertio demum inquit, Concilium opponere formam materiae improprie dictæ, seu dispositionibus quæ se tenent ex parte subjecti, non autem materiae proprie sumta, & ex qua componitur Sacramenti substantia.

22 Sed ejusmodi effugia facile præcluduntur. Primo: si valeret prior solutio, dici etiam posset actus fidei, spei, caritatis, contritionis, esse partes integrales Sacramenti baptismatis, cum sine ipsis in adulto baptismata non sit integrum integratitate effectus. Secundo: non est verosimile quod Tridentinum proponens Ecclesiæ fidem circa pœnitentia Sacramentum, usurparit obscurum illum, & æquivocum Philosophorum loquendi motum; maxime, cum agens de aliis Sacramentis, & recensens requisitas ad eorum effectum recipiendum dispositiones, nusquam eas nominet illorum Sacramentorum *quasi materiam*. Tum etiam, quia sacra Synodus supponit actibus pœnitentis vim quamdam sacramentalis inesse, cum hæc ait sess. 14. cap. 3.: *Docet præterea sancta Synodus Sacramenti pœnitentia formam, in qua præcipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvō, &c.*: Ergo proprie sumit materiam, cum sic vocat actus pœnitentis. Tandem: non potest assignari ratio cur Synodus docens absolutionem esse formam, loquatur de forma proprie dicta, non vero loquatur de materia proprie sumta, cum asserit tres actus pœnitentis esse Sacramenti materiam, ut recte arguit Juenin (a).

Tom. II.

Ff

Nec

(a) Vid. Juenin t. 3. dissert. 6. de penit. q. 3. c. 2. pag. 20. & seq. edit. Valent.

23 Nec obstat, quod Concilium dicat illos poenitentis actus esse *quasi materiam*, non simpliciter *materiam*. Hac enim particula innuere voluit, non esse aliquid physicum, & substantiale, sicut aqua in baptismo, chrisma in confirmatione, &c.; non autem veram materiae rationem excludere, ut manifeste declarant Catechismi Auctores, qui Tridentino adfuerant, ejusque mentem ignorare non poterant. Audiantur ipsius Catechismi verba ex §. 13. hujus capituli: *Neque vero hi actus quasi materia à sancta Synodo appellantur, quia vera materia rationem non habeant; sed quia ejus generis materia non sint, que extrinsecus adhibeatur, ut aqua in baptismo, & chrisma in confirmatione.*

24 Unde quamvis etiam verum sit quod ait Pallavicinus lib. 12. hist. Trident. cap. 10. num. 27. Concilium scilicet apposite illam particulam addidisse, ne Scotti sententia videretur confixa; non tamen sequitur hanc ejus menti fuisse conformem. Plures enim Catholicorum sententias damnare noluit sacra Synodus, etsi falsas esse satis ostenderit, quod multis exemplis ex eodem historico sumtis facile probari posset; duo tantum sufficient: primum ex ipso loco supra citato, ubi refert idem Pallavicinus jam paratum fuisse Canonem contra sententiam asserentem sola contritione perfecta non remitti peccata; sed auditio Archiepiscopo Calaritano dicente eam tenuisse Adrianum, & Cajetanum, statim destitisse Concilium. Alterum est, quod licet opinio tenens aliquā Sacraenta non fuisse immediate instituta à Christo, expresse damnata non fuerit à Tridentino, assatim tamen constat ab ipso fuisse rejectam. Quapropter celebris Minorita Frassenius illam etiam rejicit, excusando ejus auctores, quemadmodum Augustinus excusat Cyprianum. Licet igitur Concilium non proscripterit Scotti sententiam, ei tamen non adhäsisse satis aperte colligitur, tum ex locis supra citatis, tum ex Catechismo §. 13. & 21. ubi expresse traditur actus poenitentia.

nitentis esse veram hujus Sacramenti materiam, & partes ipsum constituentes. Quod tandem ingenue fatetur acutissimus Hennus, ut advertit docissimus Billuart (a).

25 Insuper probari potest conclusio pluribus Scripturæ, ac Patrum auctoritatibus, quarum nonnullas affert Cl. Estius in 4. distinct. 15. §. 1. alia facile vinderi possunt apud quoscumque Theologos de singulis poenitentia partibus disserentes: ideoque ab illis adducendis abstineo; unus si omnia instar Chrysostomus à Catechismo laudatus, qui homilia 11. de poenitentia tres illos actus simul recenset his verbis: *Pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre; in corde ejus contrito, in ore confessio, in opere tota humilitas, vel fructifera satisfactio.* Cujus ratio est, quia poenitentia Sacramentum institutum est per modum judicii, ad quod rite administrandum tres illi actus debent intervenire. Eamdem veritatem optima comparatione illustrat Div. Thomas 3. part. quæst. 84. art. 1. ad 1. sicut enim in medicinis corporalibus quædam sunt res exterius adhibitæ, sicut emplastræ, & electuaria; quædam vero sunt actus sanandorum, ut motiones, exercitationes corporis, & similia; ita in Sacramentis, quæ in morborum animi remedio Christus instituit, quædam habent pro materia res, seu substantias corporeas, ut baptismus aquam, confirmatione, chrisma &c. quædam vero actus morales, ut poenitentia, & matrimonium. Cujus quidem discriminis causam ibidem explicat Sanctus Doctor.

26 Objicit tamen Hennus: Florentinum, & Tridentinum eodem modo loquuntur de satisfactione, ac de contritione, & confessione; atqui satisfactio non est pars essentialis Sacramenti poenitentiae, cum ipsum sequatur: ergo neque alia. Respondebat 1. retorquo argumentum: atqui satisfactio est pars integralis, fatene

Ff 2

ob-

(a) Vid. Billuart tom. 3. dissert. 1. de pœnit. art. 2. pag. mihi 362.

objiciente: ergo & illa: sicut non sunt materia tantum extrinseca, seu merae dispositiones ad effectum Sacramenti. Respondeatur secundo: verba Florentini, & Tridentini esse intelligenda secundum subjectam materiam: itaque tres illi actus sunt partes materiales eo modo quo esse possunt; cumque satisfactio in re jam supponat Sacramentum essentialiter constitutum, nequit esse ipsius pars essentialis, sed solum integralis; at vero satisfactio in voto, qua formam Sacramenti praecedit, sicut contritio, & confessio, est etiam essentialis, non minus quam alia, cum haec partes sint inter se connexae, ut recte explicat Catechismus.

27 In ultimis petitionibus ad Canonicatum poenitentiale, quidam sic arguebat contra eamdem conclusionem: Satisfactio in voto non confert gratiam ex opere operato: ergo non est pars essentialis Sacramenti poenitentiae. Prob. antecedens: totum Sacramentum poenitentiae in voto non confert gratiam ex opere operato: ergo neque satisfactio in voto. Prob. consequentia: majus est totum Sacramentum poenitentiae in voto, quam sola satisfactio in voto; cum totum sit majus sua parte: si igitur totum Sacramentum poenitentiae in voto non confert gratiam ex opere operato, multo minus satisfactio in voto. Hoc argumentum, multis syllogismis implicatum, defendantem obnubilavit, cum sit merum sophisma facilissima solutionis. Si enim attenteratur satisfactio in voto, ut pars totius poenitentiae in voto, (quatenus scilicet poenitens vere contritus confessionem, & satisfactionem exoptat, quin valeat hoc Sacramentum recipere) sic non confert gratiam ex opere operato, quoniam actu non est Sacramentum. Considerata vero satisfactio in voto juncta cum contritione, confessione, & absolutione sacramentali, sic gratiam confert ex opere operato, quia vere datur Sacramentum in re; & ita considerari debet.

PRÆLECTIO XVII.*De Contritione, & Confessione
Sacramentali,*

ad expositionem cap. 5. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini,
à §. 34. ad 37.

1 Nullam opinor esse doctrinam, in tota, qua late patet, sacra scientia, majoris ponderis, atque momenti, quam quæ in Catechismo Concilii Tridentini proponitur cap. 5. secundæ partis §. 34. & sequentibus; ubi de virtute perfectæ contritionis, de mediis illam adipiscendi, & de necessitate confessionis sacramentalis expressissime agitur. Ut igitur res adeo graves, & ad communem hominum salutem pernecessaria, hodierna die bono in lumine collocentur, divinum imploremus auxilium, Patris, &c.

2 Coelesti juvamine fretus, & obtenta dicendi veniam, sortitum punctum exponam à §. 34. ad 37. cap. 5. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini. Pro cuius clariori luce, orationem in tres partes dividere lubet. Prius enim textus litteram breviter patefaciam. Deinde ipsam fusius enucleabo. Postremo thesim ex litera sumtam proponam, probabo, defendam. Utinam optato exitu! Primam itaque orationis partem exordiens, dico sic incipere litteram textus §. 34.: *Sed quoniam non sat esse pastoribus debet, &c.* Ita vero finire §. 37. *Pastoribus tradendum erit.* Paragrapho 1. ex supradictis docer Catechismus tantam esse virtutem, & efficaciam per-